List 4. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 26. januvarija 1894.

Politiški oddelek.

Češko državno pravo

je že napravilo marsikako zmešnjavo mej avstrijskimi Slovani. To državno pravo je mnogo zakrivilo, da dosedaj mej avstrijskimi Slovani ni prišlo do nobenega skupnega delovanja. Čehi so se vedno sklicevali le na to svoje državno pravo in niso hoteli se poslužiti sredstev, ki jih podaje ustava. Tudi več desetletij dolg boj jih še ni zmodroval, da bi spoznali, kako malo upanja da je, obnoviti to pravo.

Zaradi državnega prava so Čehi bili nastopili pot pasivne politike in tako lepo pripomogli Nemcem, da so se utrdili v Avstriji. Da so Čehi bili v državnem zboru, bi gotovo član XIX. bil dobil svoj izvrševalen zakon in ne bilo bi tacih jezikovnih bojev, kakor so pa sedaj. Tedaj se je stvar bila le zaradi tega odložila, ker zbor ni bil popolen.

V državnopravne boje so pa Čehe zamotali veleposestniki. Palacky sam je leta 1848. še bil vse drugačnih nazorov. V začetku ustavne dobe je pa videl, da češki veleposestniki nimajo pravega srca za narod, kateremu so bili precej odtujeni, da bi njegovih teženj ne podpirali, ako ne bi pri tem videli svojih koristij. On je zatorej sprožil češko državno pravo, in konservativni plemenitaši so videli v tem upanje na obnovljenje nekaterih njih starih predpravic. Le jedino zaradi tega so se ogrevali za češko državno pravo, ne pa zaradi narodovih koristij.

Nekateri češki politiki so pa že za časa spoznali, da češko državno pravo ni pot, ki vodi do pravic češkega naroda, samo da gospodje niso bili dovolj pogumni, da bi bili upali svoje mnenje zagovarjati proti občnemu toku. Že pred dobrimi petnajstimi leti je dr. Gregr se bil izjavil, da češko državno pravo ni vredno pipe tobaka. Njegovo mnenje pa seveda ni ugajalo narodu. Staročehi so bili s svojimi agitacijami tako narod prepričali o važnosti tega prava, da je vsako nasprotno mnenje moralo veljati za izdajstvo naroda češkega.

Taaffejeva vlada je pa pozneje tudi mnogo pripomogla, da upanje na obnovljenje češkega državnega prava ni preminolo. V svoji neodkritosrčni politiki je izrabljala državno pravo proti narodni jednakopravnosti in narodno jednakopravnost pa proti češkemu državnemu pravu. V vsem je pa le vzbujala nade, varala narod, izpolnila pa ni niti tega niti onega.

Pa tudi v zadnjem času se še najdejo možje in še veliko jih je, ko spoznajo, da narod češki nima od državnega prava pričakovati rešitve svoje. Ti možje se pa ne upajo s svojim mnenjem na dan, ker vedo, da narodno mnenje bi se obrnilo proti njim. Mladočehi so narod s svojimi agitacijami tako razburkali, da je vsaka trezna beseda nemogoča. Kdor bi se dandanes izrekel proti državnemu pravu, je gotov, da zgubi vso popularnost pri narodu in ž njegovo politično prihodnostjo je vsaj za nekaj let pri kraji.

Te dni so časopisi priobčili neko pismo, katerega je pred nekaterimi leti pisal češki poslanec Eim nekemu drugemu Mladočehu, menda dr. Trojanu, v katerem izraža svoje mnenje, da se češko državno pravo ne bode dalo doseči, in obžaluje, da so baš Mladočehi še bolj zatelebani v to pravo nego Staročehi. Zares pametna beseda in vredna, da bi se ji Eim, ki je v tesni zvezi z „Narodnimi Listy“, jo bil upal tudi v tem listu javno razkriti, ne pa le v privatnem pismu. Če on spozna, da češko državno pravo ni pravo sredstvo za zagotovljenje slavne politične prihodnjosti narodu češkemu, ni prav od njega, da v javnosti še priznava to pravo in je še zagovarja.

Pa ne le Eim, temveč gotovo je še več druzih Mladočehov, ki spoznajo pravo vrednost češkega državnega prava, ali se tega ne upajo povedati. Baš z državnim pravom so vrgli Staročehe in zatorej ne morejo tega prava sedaj zatajiti, ker sicer bi narod dobil o njih čudne misli. „Narodni Listy“ ne morejo tajiti, da bi Eim omenjenega pisma pisal ne bil, ali prepričujejo, ali bolje re-

čeno slepe bralce, da je položaj za češko državno pravo postal ugodnejši. Češko državno vprašanje je postalo občno evropsko vprašanje. Nemški upliv se je pomanjšal, od kar se je sklenila rusko-francoska zveza, in žal, da se ljudje dajo s takimi frazami voditi za nos. Seveda kar kdor želi, tudi rad verjame. Tako je pri Čehih. Vsi radi verjamejo, kar bi utegnilo kaj pripomoči k uresničenju njih državnega prava.

Kdor pa količkaj zasleduje politiko, pa ve, da rusko-francoska zveza, če sploh še eksistuje, na češko vprašanje nima nobenega vpliva. Ruski in francoski vladni krogi se za Čehe malo brigajo. Vzlic temu, da so Čehi bili pri telovadski slavnosti v Nancy-ji. jih vendar še Francozi, kakor je vidno iz neke nedavno izišle knjige, ne ločijo od Madžarov. V Rusiji pa tudi nimajo jasnih pojmov o naših narodnih bojih. Na avstrijsko notranjo politiko tudi vnanja dosti ne vpliva. Položaj Slovanov v Avstriji nikakor ni slabši, od kar imamo trodržavno zvezo, nego je bil poprej. Ko je bila Avstrija v zvezi z Rusijo, tudi ni bil položaj avstrijskih Slovanov baš ugoden. Dovolj žalostno je za politiko mladočeške stranke, če vse svoje zaupanje že stavi samo v vnanjo politiko. S takim ravnanjem si k večjemu nakopljejo sum, da niso verni Avstrijci, ker nekako kličejo tujce na pomoč.

Pri obravnavi proti „Omladini“ se je tudi pokazalo, da so mladi člani tega društva tudi gojili nado na inozemsko pomoč. Pri neskušenih članih tega društva se nam ne zdi čudno, ali pri resnih možeh in pri resnih listih bi pa to morala biti izključeno. Tudi kot dobri Avstrijci ne moremo dopuščati tujega vpliva na našo notranjo politiko. Avstrije namreč ni postavljati v jednako vrsto s Turčijo.

Mladočehi, če so resna stranka, morajo svoje delovanje tako urediti, da bodo mogli kaj doseči brez pomoči vsakega tujega vpliva. To je pa mogoče, jedino, če se postavijo na trdna tla sedanje ustave. Na tej podlagi se lahko osnuje velika slovanska stranka v Avstriji, ki bode lahko močno vplivala na vso notranjo politiko. Dokler bodo pa Čehi le tapali za svojim državnim pravom, bodo pa le Nemci igrali prvo vlago v Avstriji.

Nadejamo se, da Mladočehi pridejo kmalu do tega prepričanja, ker jih bodo dogodki prisilili. Državno pravo je imelo kaj zmisla, dokler so obstali pogoji, zaradi katerih so je pokojni Palacky bil izrekel za to pravo. Sedaj pa teh pogojev več ni. Konservativni veleposestniki niso več naudušeni za to pravo in tudi nikakor niso voljni Mladočehov več v tem oziru podpirati. Taka premena v mišljenji veleposestnikov pa ni čudna. Povedali smo že, da veleposestniki so le zaradi lastnih koristij se odločili za državno pravo. V tridesetih letih se je pa v Avstriji marsikaj premenilo. Položaj ni več tak, da bi se z obnovljenjem češkega državnega prava moglo obnoviti kake plemenitaške predpravice, za to pa to pravo za kneza Schwarzenberga in somišljenike nima več prave cene.

V narodu češkem se je razvil nekak svobodnosten demokratičen duh, bolj nego v nemškem. Če bi se državno pravo obnovilo, bi se ta duh le še okrepčal, kar pa plemenitaškim rodbinam ne bi ugajalo. Zaradi tega so se pa knez Schwarzenberg in drugovi rajši pridružili nasprotnikov češkega državnega prava. Brez pomoči veleposestnikom se pa češko državno pravo vsaj preko sedanje ustave ne bode dalo obnoviti. Zaradi tega je pa potrebno, da češki zastopniki premene svojo politiko in se začno boriti pred vsem ne za pravice dežel češke krone, ampak le za pravice naroda češkega in njemu sorodnih narodov, brez ozira na deželne meje.

Politični pregled.

Dr. Steinwender. — Vodja nemškonarodne stranke dr. Steinwender, ki je v državnem zboru zastopal beljaško mestno skupino, je odložil svoj mandat. Na nekem volilnem shodu v Beljaku so volilci mu izrekli tako dvomljivo zaupnico, da mu ni druzega kazalo, nego odpovedati se mandatu. Za zaupnico se je namreč bila dobila večina samo dveh glasov, nasprotniki so pa celo trdili, da se večina izrekla proti njemu. Dr. Steinwenderju so mnogi volilci zamerili, da se je jel bratiti z nemškimi liberalci in bližati vladi. Govori se, da hočejo Steinwenderjevi nasprotniki sedaj kandidovati znanega Schönererja, ki je očiten prusoljub in odločen nasprotnik židov. Proti Steinwenderju se je na Koroškem že dolgo delalo. Steinwender je na shodu sam imenoval nekega bogatina, kateri plačuje ljudij, da rujejo proti njemu. Povedal je celo svoto, katero je dobil urednik nekega političnega lista. Steinwender bode pa pri novih volitvah zopet kandidoval in zlasti prijatelji „Schulvereina“ že delajo zanj. Dobili so nalog z Dunaja, ker vodje tega požidovljenega društva se boje, da ne bi bil voljen Schönerer.

Katoliški shod. — Minoli teden je bil v Budimpešti velik katoliški shod, katerega je otvoril sam knez primas. Shod je bil dobro obiskan in je imel pokazati, da se večina ogerskega prebivalstva ne vjema z vladno cerkveno politiko. Posebno je bilo veliko višje aristokracije. Višji ogerski aristokratje so največ nasprotniki civilnemu zakonu. To pa ne le iz verskega prepričanja, temveč imajo druge uzroke. Versko prepričanje tudi pri njih ni kdo ve kako goreče. To se je videlo lani, ko so rajši šli k konjski dirki na Dunaj, nego v gospodsko zbornico, kjer se je razpravljal neki šolski zakon, ki se jako dotiče verskih koristij. Pri civilnem zakonu je pa nekoliko drugače. Na Ogerskem je mnogo obožanega plemstva. Ti plemenitaši najhuje priganjajo, da vvedo civilni zakon, da se bodo potem lahko ženili z bogatimi židinjami. Sedanji bogati aristokratje se pa tega boje, ker potem bo to plemstvo pridobilo več vpliva in se bode ž njimi borilo za veljavo. Denar pa ima v današnjem času veliko moč, bodi si tudi židovski. Zaradi tega je pa pričakovati, da veliki grajščaki porabijo ves svoj vpliv proti civilnemu zakonu. Liberalcem nikakor ni po godu, da se je katoliški shod tako sijajno obnesel, zato pa hočejo po mestih sklicevati protishode, o katerih se pa dvomi, da bi se posebno obnesli. Sicer pa ta katoliški shod vladne cerkvene politike ne bi dosti motil, da se ne pojavljajo druge težave. Opozicijske stranke se začenjajo postavljati po robu. To pa ne zaradi verskega prepričanja, temveč le zaradi tega, ker ne marajo prepustiti vladni stranki te časti, da je izvela velike reforme. Skrajni levici pa tudi to ni všeč, da vlada še ni predložila zakonov o uvedenji katoliške avtonomije. Te avtonomije pa ne želi zaradi tega, da cerkev dobi večjo svobodo, temveč osnovali bi radi kako tako organizacijo, kot jo imajo protestantje in pravoslavni, da bi neduhovniki imeli kaj več govoriti v cerkvenih stvareh. Tako bi liberalci dobili le dobro sredstvo, da bi ovirali cerkev in njeno delovanje. Kake vred-

nosti je taka avtonomija vidimo, pri ogerskih Srbih, kjer se vse vrši. kakor gospodje v Budimpešti žele.

Srbija. — Zadnji čas, sosebno po ministerskega predsednika Dokiča smrti, nastalo je mej vladujočo radikalno stranko in kraljem veliko nasprotje. To je pa tudi lahko umevno. Dokič je bil previden in trezen človek, ki je vedel pametno in nepristransko voditi vladne posle. Po smrti tega so se pa radikalci, ker nimajo pametnega vodnika, pokazali v svoji pravi luči. Radikalna vlada pričela je postopati nezakonito in pristransko proti nasprotnim liberalcem in naprednjakom. Da ni prav bilo to kralju. ki mora biti varuh pravic vseh svojih podanikov brez razločka, je umevno. Od tod nasprotstvo. Kralj je zahteval od radikalnega ministerstva, da naj postopa pravično in zakonito. sicer bo prisiljen storiti v ta namen potrebne korake. Kolikor je znano, so radikalci odklonili vsako zahtevo kraljevo, vsled česar se je čutil ta prisiljenega pozvati svojega očeta razkralja Milana iz Pariza, da mu pomaga pri rešitvi krize. To naznanil je kralj Aleksander radikalnemu ministerstvu, ki je z ozirom na to, da se s prihodom Milana v Srbijo ruši ustava, dalo svojo ostavko. Milan je že prišel v Beligrad. Vršila so se posvetovanja vseh vodij raznih strank. Milan je bil tudi poleg kralja navzoč pri posvetovanjih. V tem je sestavil novo ministerstvo Simič, srbski poslanik na Dunaji, in novo ministerstvo je sestavljeno iz zmernih ali nadarjenih mož in gotovo je, da radikalci izgube svojo veljavo in, da se bodo njihovemu oblastnemu postopanju malo pristrigle peruti.

Italija. — Ne le, da se ima italijanska vlada ta trenotek boriti za javni mir in, da mora v to svrho krotiti razljuteno nezadovoljno kmetsko prebivalstvo in s socijalnim duhom navdane delavce, veliki izgredi in pravcati punti, ki se vrše zadnji čas malone po celi Italiji pričajo to — skrbeti ima v prvi vrsti tudi za svoj notranji največ finančni položaj, da ga uredi. Italija nahaja se v tako slabem finančnem položaju, da ne kmalu kaka druga država, prav dobro bo, če ne bo ta žalostni položaj provzročil še kakega prevrata. Urediti hočejo finance, toda kako. Da bi se davki povišali vto ne privoli poslanska zbornica, da bi se pa letna potrebščina znižala. tega pa ne pripusti vlada. Državni proračun kaže 80 milijonov lir deficita. Kako tega odstraniti, če se noče potrebščin posebno vojnih znižati in se ne sme novih davkov naložiti? Vlada bo nazadnje prisiljena zaključiti zasedanje parlamenta in s kraljevo naredbo vvesti nove davke. Ta eksperiment je sicer silno nevaren, toda vlada ga bo morala v svoji veliki zadregi le napraviti.

Obrtnija.

Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Posebno velikanska je bila razstava prometnih sredstev, kar je čisto naravno, ker tudi človeštvo v nobenem oziru poslednjih deset let ni toliko napredovalo kakor baš v prometnih svedstvih. Pred 100 leti so se po večkrat slabih cestah pomikali vozniki z vozovi od mesta do mesta, tedaj si za vsako količkaj večje potovanje potreboval več tednov ali pa še več mesecev, danes pa v malo urah z brzovlakom prideš že v oddaljene kraje. Daljave so tako rekoč izginile. Ves ta napredek je pa imela predočiti gledalcem razstavo.

Lokomotiva je sedaj najvažnejše prometno sredstvo, o njej lahko rečemo, da je popolnoma preobrazila svet. Nad 200 lokomotiv je bilo razstavljenih večjih in manjših, starših in novejših sistemov. Poleg lokomotive iz Leibnitzovih časov videl si lokomotivo novojorške lokalne železnice, katera prevozi 112 milj v jedni uri. Baltimorska in ohijska železniška družba je razstavila 58 lokomotiv, ki kažejo razvoj železnic. Razstavila je model parnega stroja iz 1680. leta, kakeršnega je izumil ewcomb, ki je podoben kakemu kotlu za čaj na kolesih, potem slede po vrsti neznatne lokomotive do najnovejših velikanov.

Pensilvanska železnica je razstavila cel vlak, kakeršne so imeli ob začetku železnic. Ta vlak gledalce spominja na čase, ko so še naši stari očetje z vso počasnostjo potovali po železnici. Pa tudi druge železnice so poiskale vse stare stvari, ki so jih še imeli kje zavržene, da jih pošljejo na razstavo, kjer so gledalcem predočevale zgodovino železnic.

Zanimiva je bila razstava muzeja železniških tirov v Osnabrücku. Tu je bila cela zbirka železniških tirov iz raznih krajev in časov. Posamezne stvari bile so uvrstene v skupine in v vsaki skupini so kronologično razvrščene, tako da so gledalci na tej zbirki se zares lahko učili zgodovino železnic.

Poleg železniških modelov je pa razstavljena cela vrsta ladijinih modelov. Ta zbirka je v nekem oziru še zanimivejša, ker je plovstvo starejši od železnic. Tukaj so gledalci občudovali modele najstarših ladij in čolnov do najnovejših in najhitrejših parnikov.

Na dobre stare čase je spominjal model stare rimske ceste, po kakeršnih so se premikali legijoni rimskih vojen.

Da je pa bilo poleg tega še razstavljeno druzih novih in starih občevalnih sredstev, še praviti ni treba. Od primitivnega voza, do najelegantneje kočije vse je bilo razstavljeno, vse kar vlečejo konji ali voli v raznih delih sveta. Pa tudi samotežnih vozičkov ni manjkalo. Mnogo prostora zavzemali so velecipedi, katere so veselo ogledovali vsi prijatelji tega novejšega športa. Mrtvaški voz vreden 15000 dolarjev je tudi vzbujal občno občudovanje. Za mrliča je pač vse jedno, ali je voz lep ali ne, ko ga peljejo k poslednjemu počitku, ali za otroke in vnuke je pa pač lepo, da očeta ali deda peljejo na pokopališče v vozu, ki je veljal 15000 dolarjev. Seveda v tacih vozeh vozijo le bogate Amerikance, mi Slovenci bodemo pa še morali za zmirom se odreči temu, da bi naše slavne in zaslužne može na tacih vozeh vozili k sv. Krištofu.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Shod avstrijskih krojačev. Dne 10. 11. in 12. februvarija meseca bode shod avstrijskih krojačev na Dunaji. Na tem shodu se misli osnovati zveza krojačev.

Hiše iz pepela. Napredek tehnike je pripomogel, da se iz pepela napravijo kamni za zidanje. V Limburgu na Nemškem je stavbeni mojster Wagner zgradil več nadstropij visoko hišo iz pepela. Le za streho se je poradilo nekaj gipsa. Celo kamnoseška dela so napravljena iz pepela, kateremu so primešali nekaj zdrobljenega kamena. Ta način zidanja, je velikega narodno-gospodarskega pomena, ker se porabijo celi knpi

premogovega pepela, kateri je dosedaj bil brez vsake vrednosti. Seveda bode še le prihodnost pokazala, kako trdne bodo te hiše.

Ogerska razstava v nevarnosti. Leta 1896. hočejo Madjari slaviti z razstavo tisočletnico ogerske države. Kakor se pa kaže, se utegne še vse spriditi. Več francoskih kapitalistov je pridobilo turškega sultana, da bi baš tega leta priredili svetovno razstavo v Carigradu. V Budimpešti se že boje, da bode razstava v Carigradu bolj mikala tujce nego v Budimpešti in je torej pričakovati, da bo madjarska razstava imela veliko izgubo. Madjarski listi kličejo na pomoč diplomacijo, naj bi posredovala, da se razstava v Carigradu odloži na poznješi čas.

Kmetijstvo.

Gorenjski pašniki v deželnem zboru.

Govor g. Povšeta.

(Dalje.)

In kdo mi more ugovarjati, da je obstanek, oziroma ohranitev sedanjega kmetskega stanu zadeva eminentne važnosti ter potrebe za domovino in tudi državo.

Tu mi pride v spomin prava beseda državnega finančnega ministra barona Kallay-a, ki je kot vrhovni upravitelj Bosne v delegaciji na vprašanje nekega delegata o gozdnih razmerah v Bosni odgovoril: „Ne morem se pridružiti takim nazorom, ker ni mogoče, da se ljudstvu prikrajša pravica, kakeršno je izvrševalo stoletja; to bi bil čin zatiranja. Pa tudi gospodarstveno ne bi bilo modro, ker z omejitvijo ali celó odpravo pašniških pravic bi bilo ljudstvo silno oškodovano, ker njegov gospodarski obstanek odvisen je in oprt v prvi vrsti na teh pašniških pravicah. To, kar vladna uprava želi doseči, je uravnava služnosti in nje namen, pravice, katere uživa ljudstvo, spraviti v soglasje modrega in umnega gospodarstva.“

Da bi taki nazori bili od nekdaj in da bi tudi sedaj pri merodajnih oblastvih bili veljavni, je moja iskrena želja, in ko bi taki modri nazori vselej bili vodilni, bi se bilo marsikaj srečnejše izvršilo.

Ostre določbe ima v sebi naš avstrijski gozdni zakon, toda shajalo bi se ž njim, ko bi se le napačno ne tolmačil. Toda prav to napačno, ali da bolje se izrazim, samovoljno tolmačenje paragrafov osobito 9. in 10. tega zakona je, katero provzročuje nezadovoljnost in britke pritožbe opravičencev. Lastniki takih velikih gozdov, v katerih imajo kmetje pravico do paše, prav poljubno odločujejo prostore, na katerih se sme pasti, oziroma na katerih se ne sme pasti. Prav ondot, kjer je najobilnejša in najboljša paša, zljubi se logarjem, da zagrade dotični svet, seveda le tako, ne da bi ga res ogradili trdno in v bran pasoči se govedi, ampak potaknejo nekaj količev, ali kakor kmetje pravijo, zaklinčijo dotični svet.

Toda najhujše je pa to, da silno kruto postopajo gozdni čuvaji proti kmetom, ako jih zasačijo, da je kaka njih žival zašla v tak zaklinčan svet. Ker ograje ni in ker so taki „zavarovani“ prostori pogostoma ob potih, po katerih gonijo kmetje svojo živino na pašo ter kaj lahko zaide žival v prepovedani svet, da znašajo mnogokrat globe ali kazni v denarju toliko ali še več, kakor je vredna vsa paša.

Imel sem v rokah celo kopico kazenskih plačilnih listov, in nič kaj redkega ni, da jeden sam kmet ima skazati vplačanih glob po 50, 80 in več goldinarjev.

Kar pa je jako trpko in graje vredno, je to, da zadostuje ovadba gozdnega čuvaja na c. kr. glavarstvo, katero na podlagi te ovadbe prisodi kmetu kazen. Mirno in stvarno vprašam tu osobito one gospode, ki so veščaki v lovu, ali ni mogoče, da je pojedla in poškodovala to, za kar je ubogi kmet obsojen, divjačina?!

Povsod velja v naši državi, da se zaslišita oba, tožnik in zatočenec, le tu velja tolika prednost in izjema.

Trdi se, in tako so tudi listi pisali, in jaz sam sem že večkrat slišal, da znašajo denarne kazni, katere so ti opravičenci morali v teku let plačati, ogromno svoto. Želja moja je le, da bi ta trditev bila pretirana, vsekako pa bi bilo umestno, da bi se uradne poizvedbe izvršile, da bi se o tem kaj pozitivnega vedelo.

Bodisi, kakor že, neovrgljivo je, da se trdo postopa v tej zadevi, kakor je tudi kaj čudno, da ne rabim druzega izreka, da se je do paše opravičenim kmetom na planini Pungert v tržiškem okraju odkazalo, da smejo pasti od 9. ure predpoldne do 3., oziroma do 4. ure popoldne, tedaj v najbolj vročih urah, ko sleherni zná, da takrat se navadno vsaj ob poludne živina spravi v hleve, ali vsaj v staje. Ali se ne pravi to smešiti in norčevati se, ali vsaj nagajati kmetom? Ali je mogoče potem zatreti sumnjo, da se hoče res zatirati kmete in spraviti jih ob njihovo pravico? Skoro bi veroval, da je dokaj na prislovici, ki je v navadi pri gozdarjih, da se zamore gozdno-postavno kôga izgrizti (forstgesetzlich jemanden heraussekiren).

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Avstralijsko meso na Dunaji. Na Dunaji so za poskušnjo pripeljali avstralijskega mesa. S prva so se ga že jako veselili. Da se je to meso dobro obneslo, bil bi to hud udarec za naše kmetijstvo, ker bi bila živina jako pala v ceni. Prvo veselje zaradi tega mesa se je kmalu skalilo. To meso je pretolsto in se mora mnogo tolšče odrezati, predno se dene kuhati. Tako se mnogo mesa pogubi in zatorej meso ni več tako po ceni. Tudi ima baš zaradi prevelike množine tolšče nekak zoprn okus. Najglavneje je pa da to meso tudi tečno ni. Prihaja namreč na ledu Led pa uniči v mesu beljakovine, katere delajo meso tečno Zatorej se našim kmetovalcem ni preveč bati konkurence avstralijskega mesa.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

(Dalje.)

Po dolgem in upornem iskanji našel sem mesto, ki je meni popolnoma ugajalo in tudi zame ni bilo predrago. Kupil sem 80 akrov zemlje z mladim pomarančnim nasadom, hišico z dvema majhnima so-

bama in tretjino majhne žage, ki je miljo daleč od mojega novega domovanja. Nikoli ne pozabim te priprostosti pri kupovanji, ki me je kar presenetila. Pozneje sem kupoval in prodajal vsakovrstno lastnino, popolnoma sem se vsemu privadil, ali vendar se mi je ta prva kupčija globoko vtisnila v spomin. Nikdo se ni brigal, kedo sem, od kod sem, zakaj in čemu kupujem. Stvar je bila urejena v desetih minutah, napisala so se potrebna pisma, podpisala in potrdila od mirovnega sodnika, za kar je vzel 25 centov (1 cent je 2 kr.) in drugi dan je neki sosed, ki je šel v mesto, nesel pisma k sodišču, da jih je potrdilo, za kar je računalo jeden dolar. Tako je bilo vse trdno in postavno urejeno. Takoj sem se lotil dela, posekal sem nekaj gozda, in posadil 500 mladik pomaranč, v tem sem pa hodil na žago in ogledaval, kako je vse urejeno in kako se dela. Jeden moj sodrug je bil neki propali posestnik, ki je prišel še le pred dvema letoma v Florido in si pridobil kos državne zemlje. Bil je flegmatičen starec z velikimi načrti, če tudi ni bil prav nič omikan in izveden v delu. Drugi moj sodrug je bil živ Kentukijec, dober mašinist in velik pijanec. Delo ni šlo popolno vspešno, vedno sta se prepirala in drug drugemu očitala nevednost in se nista dosti za žago brigala, katera je slabo delala, jedva so splačevali stroški, dobička ni bilo nobenega, dasi je dela bilo dovolj in bi se podjetje vsekako lahko bilo izplačevalo.

Čez jeden mesec je prišla moja rodbina in ko sem poplačal zemljišče, žago, in kupil vse, kar je bilo potrebno, izračunili smo, da mi je ostalo ravno 40 dolarjev. Tedaj sem že vedel, da vse pripovedke o hitrem obogačenji s pridelovanjem pomaranč so samo pripovedke in nič druzega, vedel, da je treba za nasade deset let hudega dela in velikih vsakovrstnih stroškov in da se s trdo travo ter pomarančnim listjem ne preživiš. Zaradi tega sem nekega lepega dne povabil k sebi svoja sodruga pri žagi in zahteval obračun od dela. Še prejšni večer je Kentukijec bil močno pijan in sta se sodruga močno prepirala, drug druzega zmerjala in tožila. Videl sem, da tako ne pojde. Če tudi nisem dobro vedel zakaj in kako, če tudi sem še le začenjal angleški lomiti in nisem imel še nobenega pravega pojma o delu na žagi in kupčiji, vendar sem zahteval, da se gospodarstvo premeni, kajti žaga mi je jedino mogla pomagati, da se preživimo. Nobeden mojih sodrugov ni hotel odstopiti drugemu, dosedaj sta oba gospodarila na žagi in izvračevala krivdo drug na drugega. Dolgo smo se prepirali in na zadnje je jeden izjavil, da odstopi od gospodarstva, če tudi drugi odstopi. Drugega ni kazalo, da se sam poprimem gospodarstva, v kar sta z veseljem privolila. Drugo jutro sem se lotil dela, in čez pol leta sem že kupil od Kentukijca njegov del in čez jedno leto pa še od druzega. Dela je bilo dovolj, cene so bile visoke. Razširil sem podjetje, napravil stroje, potem tovarno za obdelovanje lesa, začel obširno trgovino, spustil se v zalaganje, začel graditi železnice. Čez nekaj let bil sem na čelu velikega podjetja, ki je imelo nad jeden milijon prometa na leto in deloma lastnik, deloma glavni upravitelj velike železnične sisteme. Velika žaga, tovarna za obdelovanje lesa, veliko skladišče raznega blaga, zavod za izdelovanje železniških voz, nekaj morskih parnikov, katere sem moral napraviti zaradi razvijanja železnic, okolu milijon akrov zemlje, kupljene deloma od države deloma od zasebnikov, z nekaterimi mesti, katere sem osnoval celo ob železnici, — vse to je bilo vspeh osemletnega dela s tretjino male žage, za katero sem plačal samo 600 dolarjev. Leta 1886. sem osnoval v mehikanskem zalivu mesto St. Petersburg, katero že ima 2000 prebivalcev in je jedino pristanišče zapadnega floridskega obrežja, k kateremu morejo oceanski parniki. Vse kaže, da nekdaj postane središče trgovini mej Antilskimi otoki, srednje-ameriškimi republikami in Zjedinjenimi državami.

V letih 1887. in 1888. je rumena mrzlica (Jellow fever) razsajala na jugu Zjedinjenih držav in posebno mnogo je trpela Florida posebno njen severni del. Zdravje moje je izpodkopavalo osemletno neprestano delo brez vsakega oddiha, tropično podnebje hudo vpliva na severnjake, če tudi počasi; vse je začelo zastajati in jaz sem prodal vse svoje koristi v Floridi in se preselil dalje na sever, kjer imam zopet žago, fabriko za obdelevanje lesa, in razna druga podjetja dosedaj. V teh desetih letih sem se dovolj temeljito seznanil v praksi z obdelovanjem lesa, lesno kupčijo, s stavbarstvom, železniškimi stvarmi, politiko, družbenim življenjem v Zjedinjenih državah in o tem hočem govoriti s čitatelji. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Starost vladarjev. Najstarejši vladar v Evropi je Leo XIII., ki je v 84. letu, za njim pride 76letni veliki vojvoda luksemburški. Ne celo leto mlajša sta pa kralj danski in veliki vojvoda saksonsko-weimarski. Po 74 let imata kraljica angleška in veliki vojvoda meklenburški. 11 evropskih vladarjev ima od 60 do 70, pet od 50 do 60, jednajst od 40 do 50, dva od 30 do 40 in dva od 20 do 30 let. Najmlajši vladarji so kralj srbski, ki ima 17, kraljica holandska, ki ima 13 in kralj španjski, ki ima 7 let. Vlada naj dalje angleška kraljica in sicer že 56 let, potem avstrijski cesar 45 let, veliki vojvoda badenski vlada 41 let, veliki vojvoda oldenburški in saksonsko-weimarski-eisenaški ter vojvoda saksonski altenburški vladajo po 40 let Štirinajst vladarjev evropskih še ne vlada 10 let, trije, knez Jurij schaumburglipski, knez Friderik waldeški in vojvoda Alfred koburški so pa še le letos nastopili vladanje.

Velika šola v Linci. V Linci na Gorenjem Austrijskem nameravajo osnovati medicinsko fakulteto, ker jako primanjkuje zdravnikov. Denar za osnovo dobil se bode s premijskim posojilom. Na vlado se je vložila prošnja v tej stvari.

Srednjeevropski čas je dne 1. januvarija vpeljala Danska. Vsled tega so se morale na Danskem pognati ure za 9 minut in 41 sekund.

Novice.

Deželni zbor Kranjski.

V četrti seji dne 16. januv. t. l. rešita se računski sklep dež. posojilnega zaklada za l. 1892 in proračun dež. posojilnega zaklada za l. 1894. — Dovolijo se za l. 1894 za šolske zgradbe sledečim šolskim občinam podpore iz deželnega zaklade: Kočevje 1500 gld., Grahovo 300, Igavas 300, Zasep 100, Breznica 300, Dobrava 200, Koprivnik 600, Leše 500, Mošnje 300, Rateče 200, Tribuče 200, Reteče 200, Predoslje 100, Drašgoše 150, Sv. Trojica v kamniškem okraju 100 gld., skupaj 5050 gld. Prošnja občine Kovor se odkloni, ker je dobila že znatno podporo. Pri tej točki je bila debata, katera se je pa tikala le kranjskega šolstva v obče. Debate so se udeležili poročevalec Žitnik, poslanec dr. Tavčar, Pfeifer, dr. Papež. — Sklene se kupiti za deželo od posestnika Fr. Kastelica iz Ragovega parcele št. 1037, 1039 in 1040 z zidanico v Cerovci vred za kupnino 300 gld. — En del opuščene Karlovske državne ceste pri Luži (črnomaljski okraj) uvrsti se mej okrajne ceste. — Odobri se računski sklep dež. zaklada za l 1892 in računski sklepi bolniškega, blazniškega porodniškega in najdenškega zaklada za l. 1892. Pritrdi se proračunom bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdenškega zaklada za l. 1894. Odobri se tudi računski sklep muzejskega zaklada in pritrdi proračunu istega zaklada. Pri proračunu blazniškega zaklada priporoča posl. dr. vit. Bleiweis, da naj se pretesni prostori v blaznici na Studencu že skoro razširijo. Temu priporočilu se pridružuje i dež. predsednik bar. Hein in poročevalec baron Schwegel. — Usmiljenim bratom v Kandiji pri Novem mestu se dovoli 1000 gld. letne podpore za bolniške namene pri bolnici v Kandiji.

V peti seji dne 19. januv. t. l. utemelji posl. Šuklje svoj samostalni predlog glaseč se: Slav. dež. zbor naj sklene: „Razmotrivati vprašanje, je li način, po katerem namera vladna predloga o direktnih personalnih davkih (državnozborska priloga 380) vrediti dotične deleže posameznih dežel (§ 271), primeren za vojvodino Kranjsko ter ugoden deželnim financam?“ Predlog se izroči odseku devetih članov. V ta odsek so bili izvoljeni poslanci: Grasselli, Klun, dr. Papež, Povše, Šuklje, dr. Tavčar, Apfaltrern, Luckmann in Wurzbach. — Proračun bolniškega zaklada za leto 1894 in o pokritju stavbinskih stroškov za novo bolnišnico v Ljubljani se potrdita. Poslanec Klun in somišljeniki glasujejo proti zvišanemu proračunu stroškov za novo bolnico. — Umirovljenemu okrožnemu zdravniku g. Iv. Robeku v Ribnici se zviša pokojnina od 300 gld. na 400 gld. — Stavbinskemu odboru na Bledu pa za zgradbo poti v radovniški soteski se dovoli podpora 150 gld. — Deželnemu odboru v rešitev se izroče naslednje prošnje: Mihaela Habjana iz Malegavrha za podporo vsled požara; vasi Bojance za podporo za napravo vodnjaka; Mihaela Jakše iz Roba za podporo v svrho vzgojitve njegove hčere v zavodu za gluhoneme v Šmihelu pri Novem mestu; županstva Ustija za podporo za napravo vodnjaka; županstva Velike Poljane za podporo za ograjo šolskega vrta; vasi Zagorica, Žaleče, Mlino, Rečica, Ribno, Selo, Koritno, Bodešče, Kupljenik, da se občina Bled razdeli v dve samostojni občini. Društvu za zgradbo zavetišča in vzgojevališča se dovoli 2000 gld. podpore v petih letnih obrokih. Deželnemu odboru se izroče v rešitev oziroma v pretres in poročanje prošnje: Županstva v Gorjah, da se občinska cesta od Spod. Gorij do Kernice vvrsti med deželne ceste; županstva v Gorjah glede podpore za napravo občinske poti iz Krnice v Zgornjo Radovno; prebivalcev župnije Fara v kočevskem okraji za razdelitev občine Kostel v dve samostojni občini. — Kmetijski družbi v Ljubljani dovoli se v prospeh kmetijstva 3000 gld. podpore. Poslanec dr. Schaffer se pri tej točki spodtikava nad kmetijske družbe glasilom „Kmetovalec“, ki je prinesel zadnji čas članke, ki so po njegovem mnenji imeli le nam n hujskati proti kranjski industrijelni družbi. Posl. Murnik, kot predsednik kmetijske družbe izjavlja, da družbeni odbor ni odgovoren za članke, prijavljene v družbinem glasilu, temveč, da je edino le odgovoren urednik. Dobro zavrnil je dr. Schafferja poročevalec dr. Tavčar, rekoč je imelo kmetijske družbe glasilo dovolj slabih izgledov v uradnem listu „Laib Zeitung“, ki je nedavno prav razžaljivo pisal o vsesokolski slavnosti v Ljubljani in o postopanju slovenskih isterskih dež. poslancev. Dež. predsednik baron Hein odgovarja poročevalcu, posl. dr. Schaffer pa zatrdi, da ni hotel napasti kmetijske družbe. — Deželnemu odboru izroče se v primerno rešitev nastopne prošnje: kmetijske podružnice v Čateži za podporo in dovolitev ameriških trt; prošnja vasi Dobravice-Gršiče in drugih za podporo k zgradbi mostu pri Dobravcah; prošnja prebivalcev v Leskovci za izločitev iz mestne občine krške, in prošnja županstva v Mengši za uvrstitev občinske ceste od Mengša do deželne ceste pod Križem med okrajne ceste. — Županstvu v Črnem vrhu naroči se dežel. odboru izplačati 250 gld. podpore za zgradbo občinske poti od Zaloga do Črnega vrha. — Šesta seja je bila v torek dne 23. t. m.

— **»Radogoju«** pristopile so za ustanovnice z doneski po 100 kron blag. gospe grofica Viljelmina Lichtenberg-Hallerstein v Ložu, Jerica Rozina v Pudobu in Krsta Železnikova v Starem trgu; ustanovniki z doneski po 100 gld. so postali gg.: Fr. Peče, posest. in trgovec v Starem trgu, Fr. Strašek, c. kr. notar v Ložu, Fr. Žagar, posestnik in trgovec v Markovcu in Fr. Ferfila knjigovodja plinarne v Gorici

— **Draga na Kočevskem.** Na Kočevskem je občina Draga; mislilo se je, da je brezdvombeno že zgubljena za slovenstvo. Ponemčevalo se je tam hudo; — v šoli je gospodovala nemščina in delalo se je na to, da bi se i v cerkvi glasila časih po nemško božja beseda. — A vrli tamošnji rojaki ljubijo svojo materinščino, drago dedščino svojih očetov, in da pokažejo svetu, kako hočejo ostati Slovenci, zložili so za družbo sv. Cirila in Metoda stotak in vpisali svojo občino kot pokroviteljico. Vzpričo temu koraku se pač slovenščina ne bode mogla spodriniti iz šole, toliko manj iz cerkve! Živeli zavedni občani!

— **Slovenski napisi** v Kamniku Ko je lansko leto občinski svet kamniški sklenil napraviti po mestu samo slovenske napise, prepovedalo mu je to okranjno glavarstvo. Mestno starešinstvo pritožilo se je vsled tega na deželno vlado, ki je zdaj na podlagi razsodbe upravnega sodišča glede ljubljanskih napisov razveljavilo prepoved okr. glavarstva in s tem dovolilo kamniškemu mestu samo slovenske napise.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** je poslala blagajničarica tržaške ženske podružnice 400 kron in sicer 200 kron kot del rednih podružničnih dohodkov, 200 kron pa novoletnega darila, da se vpiše podružnica v drugič za pokroviteljico; sl načelništvo ženske podružnice dornberške nam je poslalo za l. 1893 109 gld. 75 kr., mej temi 20 gld. 35 kr. radodarnih doneskov nabranih o poroki in novi maši; sl. „Narodna čitalnica“ v Vipavi postala je pokroviteljica z doneskom 200 kron, imenovano svoto je vrlo delavni odbor nabral mej mej udi in neudi, in sicer so darovali: g. Jv. Može 50 kron, neimenovana 30 kron, g. Jv. Božič in soproga 20 kron, čg. dekan M. Erjavec 10 kron, g. župan Ant. Hrovatin. g. R. Knific, čg. kapelan Rajčevič po 5 kron, g. Fr. Silvester in neimenovana po 4 krone, g. A Sekušek, g. Vidmar po 3 krone, gdčna. učiteljiča Al. Basajl, g. V Ferant, gospa F Ložar, g. M. Prhavec, gosp. sodnijski adjukt dr. J. Toplak po 2 kroni gg. Fr. Bratovš, J. Bernot, O. Heimayer, M. Hrovatin, Mekesch, Jv. Mesesnel, c. kr. sodnik Ursan, Al. Pegan, Er. Pegan, Alb. Perhavec, Pušinek, nadučitelj Ant Skala, Iv. Tomažič,

Jos. Zacula po 1 krono, gostje pri otvoritvi posojilnice na Slapu v gostilni g. Uršiča 18 kron, drugi pot v isti gostilni 11 kron, o priliki godu g. R. Knifica. 7 kron in vesela družba 1 krono. Čg župnik J. Ramoveš je izročil po rajnem pesniku Gestrinu darovanih 30 gld. Dalje so nam še naklonili: sl. „Bralno društvo“ v Trebnjem 21 kron odkupnine novoletnim voščilom zložili društveniki; čg. župnik šentgothardski Šlakar 10 gld., nabranih ob ustanovitvi nove občine Trojane, — največ je k tej imenovani svoti pripomogel čg. župnik čemšeniški Zelnik, darujoč 2 gld.; rodoljubi v Brežicah oprostila novoletnim voščilom 9 gld. 28 kr. in sicer: gg. A. Levak, gostilničar Fr. Drušković, načelnik postaje Fr. Planinec in soproga, živinozdravnik J. Munia in soproga in pošiljatelj c. kr. zemlj. knjigovodja A. Špindler, po 2 kroni, gg. trgovec Fr. Varlec, adv. konc. Josip Šetinc, nazornik Miroslav Hans, trgovec Leopold Šventner, priv. uradnik J. Agrež in uradnik J. Rožman pa neimenovan po 1 krono, g. M. Hans 78 krajc. nabranih pri savskih delavcih na Čateži po krajcarji, čg. župn. Ant. Lednik v Podsredi, 16 kron, zloženih ob godu preč. g. kanonika J. Ev. Rosine, dekana v Kozjem; gosp. prof. Rajko Perušek v Ljubljani izgubljeno stavo v znesku 10 kron; g. dr. Danilo Majaron na Dunaji 10 kron odkupnine novoletnim voščilom; g. Fr. Fajdiga v Sodražici 2 gld. 11 kr. nabrane v družbi, ki je imela v svoji sredi Slovana iz Hercogovine; g. F. Kavčič na Razdrtem, 2 gld., kot dar vesele družbe v Kavčičevi gostilni; gospa Antonija Rebek na Dunaji 3 krone oprostila novoletnim voščilom; g. Leopoldina Kersnik-Rottova 2 kroni 40 vin., nabranih v veselej družbi v Stari Cerkvi na Kočevskem za oprostilo mejsebojnih novoletnih voščil; g. Fran Fajdiga v Sodražici, 2 kroni in g. Marija Skrinjar v Sežani 1 krono v isti namen. — Iskreno se zahvaljujoč vsem naklonjenim nam dobrotnikom hvaležno omenjamo, da so se odzvali rojaki po vseh slovenskih pokrajinah našemu povabilu glede opustitve novoletnim voščilom, pričakujemo pa, da se odzovejo še v obilnejem številu. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Žensko** podružnico sv. Cirila in Metoda ustanovile so narodne dame v Škofji Loki. Podružnica šteje že 60 družabnic. Posnemajte vrle Ločanke tudi drugod!

— **Novoustanovljeni** bolnici usmiljenih bratov v Kandiji, sklenil je mestni zastop dajati 100 gld. vsekoletne podpore. Gotovo bodo ta čin novomeščanov posnemale tudi druge dolenjske občine.

— **Društvo za ustanovitev** rešilnega in vzgojevalnega zavoda v Ljubljani, je kupilo za zgradbo zavoda zemljišče na vzhodni strani ljubljanskega grada, ki meri 4 orale. To zemljišče je prav pripravno za zgradbo imenovanega zavoda.

— **Ljubljanska** višja gimnazija s 699 učenci je bila po najnovejših uradnih poročilih, kot druga najbolj obiskana šola v Avstriji. Bolj obiskana je bila le gimnazija v Črnovcih z 865 učenci. Ljubljanska spodnja gimnazija s 414 učenci je bila pa najbolje obiskana, ljubljanska realka pa zavzema mej 70 realkami dvajseto mesto.

— **Za domobrance.** K orožnim vajam pridi letos izmej domobrancev: 1.) tisti, ki so bili potrjeni l. 1893, 1890 in 1888, 2.) tisti iz l. 1886, 1885, 1884, 1883 in 1882, ki niso bili pod orožjem več kot 16 tednov; 3.) potrjeni izza let 1892 in 1891, ki niso bili pri vajah več kot 8 tednov; 4.) potrjeni iz l. 1889 in 1887, ki se niso vežbali več kot 12 tednov; 5.) rezervisti leta 1883, kateri so prišli letos v domobranstvo; 6.) domobranci dopolnilne reserve iz l. 1893, 1890 in 1887, ki ni niso služili več kot 8 tednov in oni iz leta 1891. io 1892, kateri še niso kili nikdar pri vojaških vajah.

— **Davki na Kanjskem.** Dežela Kranjska plačala je l. 1892 vseh cesarskih davkov 1,550 985 gld. 16 ½ kr, vseh priklad pa 783.954 gld. 48 ½ kr. vsega davka torej 2,334.939 gld. 65 kr. Davkov se je odpisalo vsled vremenskih nezgod 35.174 gld. 28 kr.

— **C. kr. državne železnice.** Meseca decembra l. 1893 znašali so dohodki onih železnic, na katerih država vrši obrat, 6,164.241 gld. to je 885.493 gld. več nego v istem mesecu prejšnjega leta. Za čas od 1. januvarija do 31. dec. znašali so vsi dohodki 79,108.731 gld. to je 6,261.551 gld. več nego l. 1892.

— **Po dolenjski železnici** vozilo se je meseca decembra 1893, 15.836 osob, tovornega blaga pa se je prepeljalo 12.020 ton in in 8.825 ton premoga za svojo potrebo. Dohodkov je bilo 32.134 gld. Povprečno pride torej na eno leto in en kilometer 5.041 gld. dohodkov.

— **Volka,** ki je tehtal 50 kilogramov, ustrelili so v lovu šneperške graščine na Notranjskem. Dvema volkovoma so še na sledu.

Velika politična kazenska pravda

začela se je dne 15. t. m. v Pragi. Zatoženih je 77 oseb tajnega društva „Omladina.“ Zatoženi so največ mladi ljudje od 16 do 21 let. Samo trije so oženjeni. Večina so delavci, mej drugimi tudi trinajst črkostavcev. Najinteligentnejši mej vsem zatoženci je odvetniški koncipijent dr. Rasin. 24 jih je bilo zatoženih veleizdanja, 14 razžaljenja cesarja, 1 razžaljenja člana cesarske rodbine, 52 zaradi motenja javnega reda in miru, 74 zaradi udeležbe pri tajni družbi, 3 zaradi poškodovanja tuje lastnine, 3 zaradi javne nasilnosti, jeden zaradi goljufije, jeden zaradi izneverjenja in 3 zaradi stekanja k neredom.

Ta obravnava se vrši, ker je v Pragi izjemno stanje, pred sodiškim senatom 6 sodnikov. Obravnava je tajna, ker pride več stvarij, ki niso za javnost, zato je pa bilo treba zaupnikov. Ravno baš zaradi zaupnikov je pa bila težava. Zatoženci in zagovorniki so zahtevali, da se dovoli vsakemu zatožencu izbrati tri zaupnike, kakor to določuje zakon. Ker pa v sodnem poslopji v Pragi ni dvorane, v kateri bi moglo toliko ljudij imeti prostora, so zagovorniki zahtevali, da se odkaže večji prostor. Posebno so naglašali, da bi bilo silno nezdravo, ko bi bilo zbrano toliko ljudij in tudi ni primernega prostora za zagovornike, kjer bi lahko zapisavali, kar bi jim bilo treba. To zahtevo je pa sodišče odklonilo, ker primerne dvorane v Pragi ni dobiti. Zatorej se je pa moralo število zaupnikov nekoliko omejiti.

Zagovorniki so se obrnili do pravosodnega ministra v tej stvari, ki pa jim ni mogel ustreči. Res bi se dalo s tem pomagati, da bi po deset in deset zatožencev nakrat prišlo na vrsto. S tem bi se pa obravnava tako zavlekla, da bi nekateri zatoženci bili po dve leti v preiskovalnem zaporu.

Naposled se je število zaupnikov omejilo na 50 in so se vzeli največ izmej mladočeških poslancev. Povabljenih je nad 100 prič, ali pričakovati je, da se mej obravnavo še nekoliko prič povabi. Mej pričami je 27 policijstov.

V preiskavi so zatoženci imeli svojo hrano. Zapornemu oskrbništvu se je pa čudno zdelo, kako, da vsi tako ljubijo cmokih. Preiskalo je stvar in našlo, da v cmokih prihajajo pisma v zapor. Zategadel se je pa jim

prepovedalo dobivati hrano od doma in odkazala jim jetniška bolniška hrana.

Jako obširna zatožba trdi, da je „Omladina“ delala na občno vstajo in, da so ž njo bili v zvezi tudi nekateri Slovenci, Srbi in Rusini. V vsem je ta družba imela 700 članov. Policiji se pa ni posrečilo izvedeti vseh teh članov, ker jih zatoženci sami povedati ne morejo. Družba je imela neko tajno organizacijo, po kateri člani niti drug druzega poznali niso, temveč je vsak poznal le neke po vrsti mu bližnje člane, s katerimi je občeval, od katerih je izvedel navodila vodstva. Kaj več o tej obravnavi bodemo objavili drugi pot. Natančnega poročila pa seveda ne moremo priobčiti, ker je obravnava tajna.

Tajnosten umor v Žižkovu pri Pragi.

Nekega jutra minoli teden je železniški čuvaj češke severne železnice ogledujoč progo, opazil v temi v jarku pri železnici nekaj črnega. Ko je stvar bolje ogledal, vidi, da je nekaj obleke in malo proč je pa našel mrtvo žensko. Železniški čuvaj je mislil, da se je ženska bila vlegla na železniški tir, in jo je lokomotiva povozila in proč vrgla. Čuvaj je naznanil stvar in hitro so prišli ogledovat na lice mesta policijski uradniki in pa dva inženerja. Preiskali so tir, ali niso mogli opaziti nobenega sledu, da bi bil kdo povožen.

Zbralo se je veliko radovednih ljudij, ali policija jih ni blizu pustila, da se ne izbrišejo kaki sledovi. Došla sodnijska komisija je ogledala truplo. V nosu in v ustih je bilo polno strjene krvi. Na bradi je imela črno liso, ki prihaja gotovo od kolesnega mazila. Tudi na levi roki in jopiči so se našli jednaki sledovi. Ženska je stara kacih petdeset let soditi po malo sivih nespletenih laseh. Obleka na ženski je bila jako strgana. Obleka, ki je ležala blizu ženske, je bila močno s prstjo pomazana, kar kaže, da se vlekla po tleh.

Zdravnik ni mogel konštatovati, je li umor ali samoumor, ali marsikaj je kazalo, da je umor.

Res je ženska imela na glavi več lahkih ran, kar kaže, da jo je železniški stroj nekaj časa vlekel po tleh. Velika rana na hrbtu, kjer je vsa obleka pretrgana, tudi prihaja od železniškega stroja. Ob železnici so preiskali vse sledove in našli so nad železnico v bregu močne sledove krvi, in pa polomljeno grmovje, kar kaže na hud boj mej morilcem in umorjenko. Tudi dalje na polji so se našli sledovi krvi. Tudi je daleč proč neki policijst našel krvav robec s črko K. Iz vsega tega je komisija sklepala, da je morilec že mrtvo privlekel na železnico, da jo vlak povozi in bi tako ljudje sodili, da je tukaj kak samomor. Preiskava ne more dosti dognati, ker nikdo ženske ne pozna, da si jo je prišlo gledat več ljudij. Nekateri so hoteli to žensko že večkrat videti, ali imena pa nobeden ni vedel. S časom se morda že kaj poizve in tudi morilcu pridejo na sled.

— **Samomora.** Neka dekle se je zastrupila s cijankalijem v nekem hotelu v Leopoldstadtu na Dunaji. Kakor se je pokazalo, bila je 26letna guvernanta Alma Furendi iz Budimpešte. Povod samomoru je nesrečna ljubezen. — V Šopronju na Ogerskem je skočil dijak tamošnjega učiteljišča v vodnjak. Uzrok samomoru ni znan.

— **Goljufija** v ogerskem poljedelskem ministerstvu. Minole dni je v Budimpešti centralna državna blagajnica dobila od poljedelskega ministerstva nakaznico, da ima izplačati znesek 19540 gld. Pri blagajnici so nakaznico vknjižili in izplačevalnici jo izročili, da jo izplača. Drugi dan prišel je mlad človek s pobotnico glasečo se na omenjeno nakaznico in brez ovir so mu denar izplačali. Pri pregledovanji blagajnice se je pa pokazalo, da je bila omenjena nakaznica ponarejena. Ker je došla v uradnem kuvertu poljedelskega ministerstva in z uradnim pečatom, bilo je takoj jasno, da goljuf mora biti v poljedelskem ministerstvu. Preiskava je pokazala, da je goljufijo izvedel Anton Josefest, diurnist v omenjenem ministerstvu in rezervni častnik, kateri je pa v tem je že pobegnil, najbrž v Ameriko.

— **Nesreča** na železnici v Rusiji. Na železnici Moskva Rjasan sta vkupe trčila dva vlaka. 14 ljudij je mrtvih in 32 je ranjenih.

— **Rotšilda okradel.** Predzadnjo soboto je v Toulonu Artur pl Rotšild stopil iz železniškega voza in šel v kolodvorsko restavracijo. V tem se je pa vanj zadel neki tujec. Prišedši v restavracijo je Rotšild opazil, da mu je ukradena listnica, v kateri je bilo 143000 frankov v bankovcih. Sodi se, da je tujec nalašč se bil zaletel v Rotšilda, da ga je potem okradel.

— **Dinamitna** bomba razletela se je v Novem Yorku in je raznesla jedno hišo. Pri tej priliki našli so jih dvajst bomb, ki so bile z zvezami z užigalno vrvico.

— **Neprijeten zet.** Čevljar na Dunaji si je pridobil precejšnje premoženje, in je svoji hčeri poiskal moža, ki mu je na videz jako ugajal. Kmalu se je pokazalo, da ima zet slabe navade. Za trgovino, katero je začel s svojo ženo, se je malo brigal. Po noči je izostajal in zapravljal z malovrednimi ženskami. Tako ni dolgo trpelo, da je svojemu tastu razodel, da je zgubil v trgovini vse svoje premoženje. Ker je bil zet vsled malopridnega življenja malo bolan, mu je tast svetoval, da pojde v Meran se zdravit, bode že on skrbel zanj Ko ozdravi, se bode že stvar uravnala. Zet vesel odide v Meran, kamor mu je tast sprva denar pošiljal. Nakrat pa ne pride nič več denarja. Vse pisarjenje je bilo zastonj. Povrnil se je na Dunaj. Tukaj pa najde stanovanje svoje prazno. Vse pohištvo je bilo razprodano. Žena njegova se je bila namreč preselila v Berolin k nekim sorodnikom. Pisala mu je sicer večkrat, ali pisma je pošiljala očetu na Dunaj, da jih je oddajal na dunajsko pošto. Zet je šel k tastu, ali ta mu je vrata pokazal. Ker je brez denarja in tudi slabega zdravja, mu ni druzega kazalo, kakor v bolnico, kjer leži sedaj daleč od svoje žene.

— **Dva otroka** v nevarnosti. Žena dunajskega fijakerja Heiderja je pustila te dni nekega popoldneva štiriletnega sinka in 18 mesečno hčerko sama v stanovanju, katera je zaprla vrata in odšla obešat perilo. Karl se je igral z užigalnimi klinčki in zažgal posteljo, ki je vsa zgorela. Otroka bi bila zgorela, da ni majhni Karl prijel svoje sestrice in jo vlekel v kuhinjo, kjer je začel na ves glas ljudij klicati na pomoč. Ljudje so prišli in ogenj pogasili.

— **Visoka starost.** V nedeljo dopoldne ob 9. uri je na Dunaju umrla 103 let stara udova učitelja jezikov Magd. Geissler rojena Wagner. Ta ženska v vsem svojem življenji ni bila hudo bolna. Stanovala je pri profesorji Karolu Udlu. Še v soboto je bila pri dobri volji in je s slastjo jela in pila. Šla je ob navadni uri spat. V nedeljo je ob navadnem času pila kavo, potem glavo nagnila in bila mrtva.

— **Ustrelil** se je na Dunaji znani levičarski državni poslanec dr. Jaques, baje iz melanholije. Pokojnik je znan kot dober jurist, še bolj pa kot velik nasprotnik Slovanov. Imel je svoje čase tesne zveze z našimi kranjskimi nemškutarji.

— **Nesreči vsled razpoka.** Kakor se poroča iz Ria de Janeira v Braziliji, se je na vojni ladiji „Temandore“ razletel top in je bilo pet ljudij ubitih. — V Villegaignanu je bila velika eksplozija (razpok), pri kateri je ubitih 15 ljudij.

— **Vreme v Angliji.** Prvi teden letošnjega leta je bil nenavadno mrzel v Angliji. Sneg, led in megla bili so po vsej Angliji in so ovirali promet in prouzročili več nesreč Noč od četrtka do petka je bila tako mrzla, kakoršne že ni bilo 35 let v Londonu, dan potem pa tako mrzel, da ni bilo tacega že 27 let. Ker je vlekel močen vzhodnik, bil je mraz naravnost neznosen. Vzhodnji del Temse je zmrznil, in ladije so morale ustaviti vožnjo. Več oseb, zlasti dekel je pobilo ali poškodovalo, ker so popokali kuhinjski kotli. ko je v njih zamrznila voda. Na Sv. tri Kralje dan je bil v Cornwallu grozen vihar s snegom Železnice je zamelo. Več poštnih voz je obtičalo v snegu in so jih le s težavo odkidali. Na Škotskem in Irskem je več ljudij po cestah zmrznilo.

— **Zaradi tatvine** zaprli so zadnje dni na Dunaji dva moža. Jeden je pazil na samotežne (ročne) vozičke po ulicah. Kjer je kdo pustil kak tak voziček in odšel po kakšnem opravku v kako hišo, pa ga je odpeljal. S takimi tatvinami je napravil nad 1000 gld. škode. Drugi je pa iskal po hišah ljudij, o katerih je vedel, da jih ondu ni, in pri tem stikanji odnašal pernice in blazinice, ki so se po hodnikih prevetrovale.

— **Princ — menih.** Princ Eduvard Schönburg, sin kneza Schönburga prvega podpredsednika gospodske zbornice, je vstopil v samostan berornskih benediktincev v Pragi. Princ ima 31 let in je bil stotnik pri 13 ulanskem polku. Berounski benediktinci se pečajo največ z znanostnimi študijami in umetnostmi.

— **Družba tatic.** Na Dunaji zaprli so 5 deklet, od 16 do 18 let, ki so se živele s tatvino. V avgustu so bile celo oropale nekega gospoda, ki se je pijan vračal iz gostilne domov. Nekega služnika državne železnice so zapeljale k izneverjenju. Fant je imel 200 gld. pri sebi. Spravile so ga v neko gostilno, kjer je ž njimi nekoliko zapil, nekoliko so mu pa pokrale. Spale so navadno v rezervnih vagonih na meidlinškem kolodvoru Jedna izmej njih je bila že osem mesecev zaprta, ker je ukrala nekemu inženerju 400 gld.

— **Umor nekega gozdarja.** V občinskem gozdu Sesvente na Hrvaškem našli so dne 17. t. m. mrtvega gozdnega čuvaja Tomaža Papca. Takoj je šla komisija na lice mesta. V gozdu, kjer je bil umorjen, našli so veliko lužo krvi. Blizu je ležal klobuk in pa puška umorjenca Zdravniki so konstatovali, da je rana bila vsekako smrtna. S sekiro mu je bila lobanja prav preklana. Poleg tega je gozdar še na več drugih mestih ranjen Poizvedbe so pokazale, da je dne 17. t. m bilo zbrano v gozdu blizu 40 kmetov iz Vidovca. Kmet Brčko Turčin je rekel kmetom, da bi sedaj lahko strogega gozdnega čuvaja ubili. Brata Matevž in Štefan Večerin sta ga napala in mu izvila puško. Potem sta pa s pomočjo druzih kmetov ga pobila. 8 kmetov so že zaprli. Brata Večerina sta že nekoliko priznala hudodelstvo.

— **Nevarna igra** z razstrelili. Te dni je v neki kavarni na Dunaju kazal neki mladenič kapico (kapsel), v katerem je bilo razpočno živo srebro, ali pa razstrelilni bombaž. Drug mladeneč je za šalo vzel kapico v roko in jo zažgal. Razletela se je in mu odtrgal dvaa prsta.

— **Razpok.** V delarnici nekega pirotehnika v Toulonu so se užgale razstrelilne snovi. Tri osebe so bile mrtve, več je bilo ranjenih.

— **Prezgodaj se je ovadil.** Matija Fröhlich, krojač v Steyerdorfu se je sam naznanil policiji v Steyru, da je krojaški zadrugi, pri kateri je bil blagajnik poneveril 380 gdl. Zaprli so ga Preiskali blagajnico, v kateri manjka le 20 gld., kateri so popolnoma pokriti, ker ima Fröhlich dobiti 25 gld. remuneracije. Zadruga si sedaj prizadeva. da bi ga sodnija izpustila. Sodi se, da se je ovadil v blaznosti.

— **Glasilo »zaprte« družbe.** V državi „Kanzas“, katera sploh ni na najboljšem glasu, izhaja list, katerega glavni urednik je znan večleten tat. Tudi drugi sodelavci so največ goljufje in tatje. Ta zanimiv list izhaja namreč v kaznilnici.

— **Lov na medvede v Rusiji.** Letos je pri Revalu veliko medvedov. Odposlalo se je 60 vojakov in 3 častniki na lov. Ubili so sedem medvedov. Pri tem je pa jeden vojak že bil v smrtni nevarnosti Objel ga je bil že medved, ali tovariši so prihiteli na pomoč in medveda pobili.

— **Zadušili so se.** V Drstelji na Štajarskem je neki kočar, ki je sam zidar, blizu lesene stene sezidal kotel za kuhanje žganja. Po noči je stena začela tleti in je pregorela ter je ogljenčev kislec vdrl v spalnico, kjer so spali gospodar in gospodinja in trije otroci. Vsi so se zadušili. Zjutraj je mrtve našel 14letni sin, ki je ležal v hlevu. Ker sta gospodar in gospodinja ležala na tleh. se misli, da sta se skušala rešiti. ali omamljena nista našla vrat

— **Vodja sicilijanskih agitatorjev** De Felice Giuffrida je sin moža, katerega so ubili policijsti, ko je preoblečen kot žandar s svojimi tovariši ropal neko hišo v Palermu. Tedaj je De Felice imel 16 let. Nekaj časa je bil pisar v uradih, ali so ga odpustili, ker je ljudstvo hujskal k uporu. Sedaj je še le začel prav delovati. Osnoval je v Cataniu delavsko društvo. Vsled raznih pravd, dvobojev in zauprav z oblastvi je postal hitro pri ljudstvu priljubljen. On je še mlad, krepek, rumenolas in živih očij in njegove roke so ohromele vsled rane, ki jo je dobil pri dvoboju. Dober govornik je. Sicer pa ni v nobeni stvarij izveden. V Cotaniu so ga izvolili v mestni zbor, kar je povekšalo njegov vpliv. Začel je pisati za razne liste in je bil večkrat obsojen. Neki kazni se je odtegnil na Malto. Leta 1892. so ga socijalisti postavili za kandidata v zbornico. Najbolj je agitovala zanj njegova lepa šestnajstletna hči, ki je šla od vasi do vasi. Svoj govor je redno končavala z besedami: Če ga izvolite, vrnete meni očeta in sebi pridobite dobrega zagovornika. In voljen je bil v dveh okrajih. Ko se je povrnil v Catanio, bil je slovesen vsprejem, po vseh prodajalničnih oknih ste bili razstavljeni njegova podoba in podoba njegove lepe hčere, katera hodi vedno rudeče oblečena.

— **Pogreša se** 22letni tesar Jurij Oberžan s Št. Petra na Štajarskem. Dne 16 t. m. je šel na semenj v Rateče, od koder se ni povrnil. Sodi se, da je pijan v Savo zagazil.

— **Nesreča na ladiji.** V Kielu v Prusiji je bil pripravljen angleški parnik „Shirner‘ na odhod in dal je znamenje parniku Agersösund, ki je pripeljal živino. Na ‚poslednji ladiji niso opazili znamenja in se je z vso silo zaletela v prvo in sta obe ladiji močno poškodovani. Na „Agersösundu“ našli so kapitana na svojem mestu mrtvega. Zadel ga je bil mrtvoud, in zatorej ni več videl znamenj, ki mu jih je dajala druga ladija.

— **Tovarna se je razletela.** V Gentu se je podrla predilnica 60 delavcev se je rešilo, 30 jih je podsulo. Večino poslednjih je mrtvih, le deset so težko ranjenih izvlekli.

— **Bomba.** Pred magacinom du Printemps v Parizu so našli bombo. Neki policist je pogasil gorečo žigico. V bombi so poleg smodnika bili žeblji in železni kosi. Bomba je podobna bombi, katero je vrgel Vaillant.

— **Boj mej civilisti in vojaki.** V Ptuji so se nekaj sprli meščan Ign. Leskošek in dva častnika pred gledališčem. Jeden častnik je s sabljo ranil meščana.

— **108 letna** Pavlica Majevska je te dni umrla v Varšavi. Imela je 8 otrok, ki so pa vsi umrli pred njo.

— **Tatinski sestri.** Dunajsko deželno sodišče išče sestri Elviro in Emo Agostini, ker sta baje lani na Dunaji pokrali več dragocenosti. Elvira je stara 22 let in trdi, da je soproga nekega italijanskega častnika, Ema pa ima še le 17 let. Obe govorita jedino italijanski.

— **Zmrznil je.** Šestnajstletni Jurij Gajšt iz Preval pri Mariboru je zmrznil v gozdu pri Starašincih. Dne 10. t. m. so ga našli in vsi poskusi, da bi oživili, bili so zastonj. Kakor se je poizvedelo, se je nesrečnik pijan po noči vračal domu.

— **Tajna zveza.** V Velsu je policija zasledila tajno društvo rokodelskih učencev. Društveniki so se shajali v neki gostilni in gojili socijalne ideje. Društvo je imelo svojega predsednika, tajnika in blagajnika. Sodi se, da je društvo imelo zvezo z odraslimi socijalisti. Preiskava se je začela.

— **Maščevalka** svoje časti. Blizu Sevile je bogat posestnik, kateri redi bike za borenje. Ta mož pa ima lepo hči, za katero je že dolgo časa zalezoval neki človek, ki ni bil na najboljšem glasu. Ponosna Španjka je pa zavrnila vse njegovo vsiljevanje. Predrznež jo je zaradi tega obrekaval, da bi škodoval njeni časti. Ona je pa sklenila se maščevati. Ko je v nedeljo se sešla ž njim pred cerkvijo, je potegnila bodalo in mu ga zasadila v srce rekši: „To te nauči, ženske obrekovati“. Potem se je šla sama ovadit sodišču. Spremljalo jo je dolga vrsta ljudij, ki so jo vsi proslavljali kot junakinjo. Govori se, da se ni bati, da bi jo obsodil, španjski sodec; pač je pa pričakovati, da jo še kak pesnik proslavi.

— **Jetnikova oporoka.** V Vratislavi je umrl v ječi žitni trgovec Scheffler. Pokojnik je bil zaradi umora ljubice svoje obsojen na smrt, ali pri tem pomiloščen. Pred smrtjo je Scheffler napravil oporoko, v kateri je volil skoro vse njegovo premoženje jetniškim uradnikom, svojemu zagovorniku in nekaterim drugim osebam, ki so imele kaj opraviti pri njegovi pravdi. Legati so različni, najvišji je 5000 mark.

— **Gobovi v Rusiji.** Po uradnih poročilih je v Rusiji sedaj nad 2 milijona gobovih ljudij. Drugod v Evropi sedaj ne poznajo več te bolezni.

— **Od treh mrličev jednega našli.** Dne 24. avgusta so z Dunaja zginili trgovski agent Janez Ebner, njegova soproga in petletna hčer. Pri Dunavi so tedaj našli nekaj obleke in listnico, ki so jo spoznali za listnico Ebnerjevo. Sedaj je bila dvojna misel. Nekateri so mislili, da se je vsa rodbina utopila v dunavskih valovih, drugi pa zopet, da so to obleko le zaradi tega pustili na obrežji, da bi ljudje mislili, da so se utopili, ali v resnici so jo pa le pobegnili. Rodbina je bila močno zadolžena. Te dni so pa pri Požunu iz Dunave izvlekli že močno segnito žensko truplo. Po nekaterih delih obleke so spoznali, da je gospa Ebnerjeva. Sedaj je tudi jako verojetno, da sta tudi oče in hči našla smrt v dunavskih valovih, samo, da se še sedaj ni posrečilo ju najti.

— **Poskušen samomor.** Kočar Vičanek v Všetulu na Moravskem je te dni streljal na svojo ženo in jo hudo poškodoval, ker mu je nekda nezvesta.

Tržne cene.

V **Ljubljani** dne 13. jan. 1893. Pšenica gld. 8·50 kr. rž gld. 6·50 kr., ječmen gld. 6·50 kr., oves gld. 7·50 kr., ajda gld. 8·50 kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 5·80 kr., leča gld. 14·— kr., grah gld. 13·— kr., fižol gld. 9·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 20. januvarija t. l.: 70, 16, 81, 35, 60.
V Trstu dne 20. januvarija t. l.: 14, 46, 17, 76, 7.
V Pragi dne 24. januvarija t. l.: 58, 20, 80, 90, 11.

Marijaceljske kapljice za želodec.

izgotovljene v lekarni k „angelu varhu“

C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (7)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr. dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Wilhelmov

antiartristični in antireumatični

Kričistilni čaj

od

Franc Wilhelm-a

lekarja

v Neunkirchen-u na Spodnje Avstrijskem

dobiva se v vseh lekarnah,

v Ljubljani: pri U. pl. Trnkoczy in Wilh. Mayr, (7)

v zabojih po 1 gld. av. velj.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.